

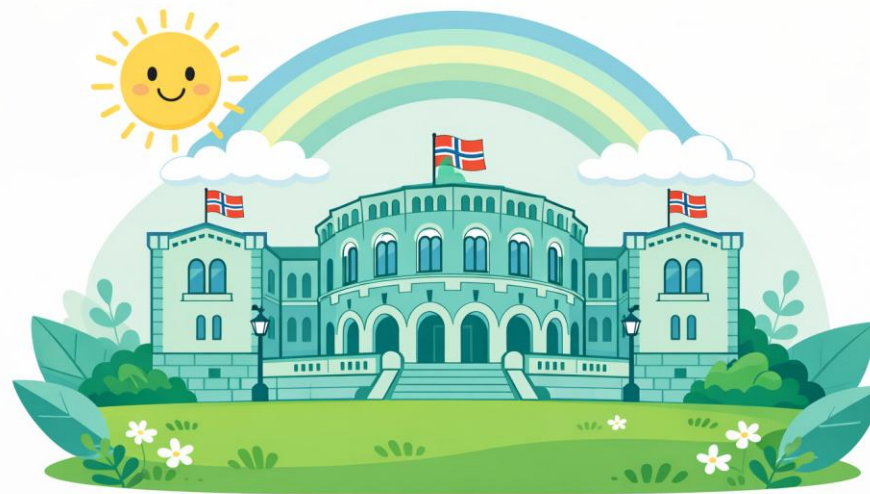
Høyere yrkesfaglig utdanning i vekst

En sammenligning av fagskolesektorene i Skandinavia

Hedda Haakestad, Anne Inga Hilsen og Kaja Reegård

Fafo-seminar 12. mars 2026

Fagskolen for samfunn, virksomhet og individ

FAGSKOLE

Hva kan Norge lære av Sverige og Danmark – tre innganger

- 1: Plass i utdanningssystemet: Integrert eller parallell struktur?
- 2: Styring og finansiering: Hvem bestemmer, hvem betaler?
- 3: Deltakelse og utvikling: En attraktiv og etterspurt utdanning?
- Spoiler alert: Fagskolen som heltidssystem, og korttids kurstilbud

Fagskole på dansk: Erhvervsakademi – høyere yrkesfaglige grader

- Tidlig vekst og institusjonalisering
 - Fragmentert vekst fra 50-tallet til innlemmet i høyere utdanning i 1997
 - Kortere høyere yrkesfaglig utdanning = erhvervsakademier + profesjonshøyskoler
 - Seks erhvervsakademier totalt, med regionalt ansvar
- Heltidssystemet: paraplymodell
 - Gradsstruktur: fagskoleutdanning, yrkesbachelor
 - Påbygg og top-up utdanninger, yrkesmaster under etablering
 - Offentlig styrt og finansiert, følger gratisprinsippet
 - Arbeidslivet inkludert lokalt i utforming av tilbud, men svekket formell partsinvolvering
- Deltidssystemet
 - Kortere kurs med deltakerbetaling
 - Deltakerbetaling og partsfinansiering – lønn til livsopphold 2 uker per år (+)

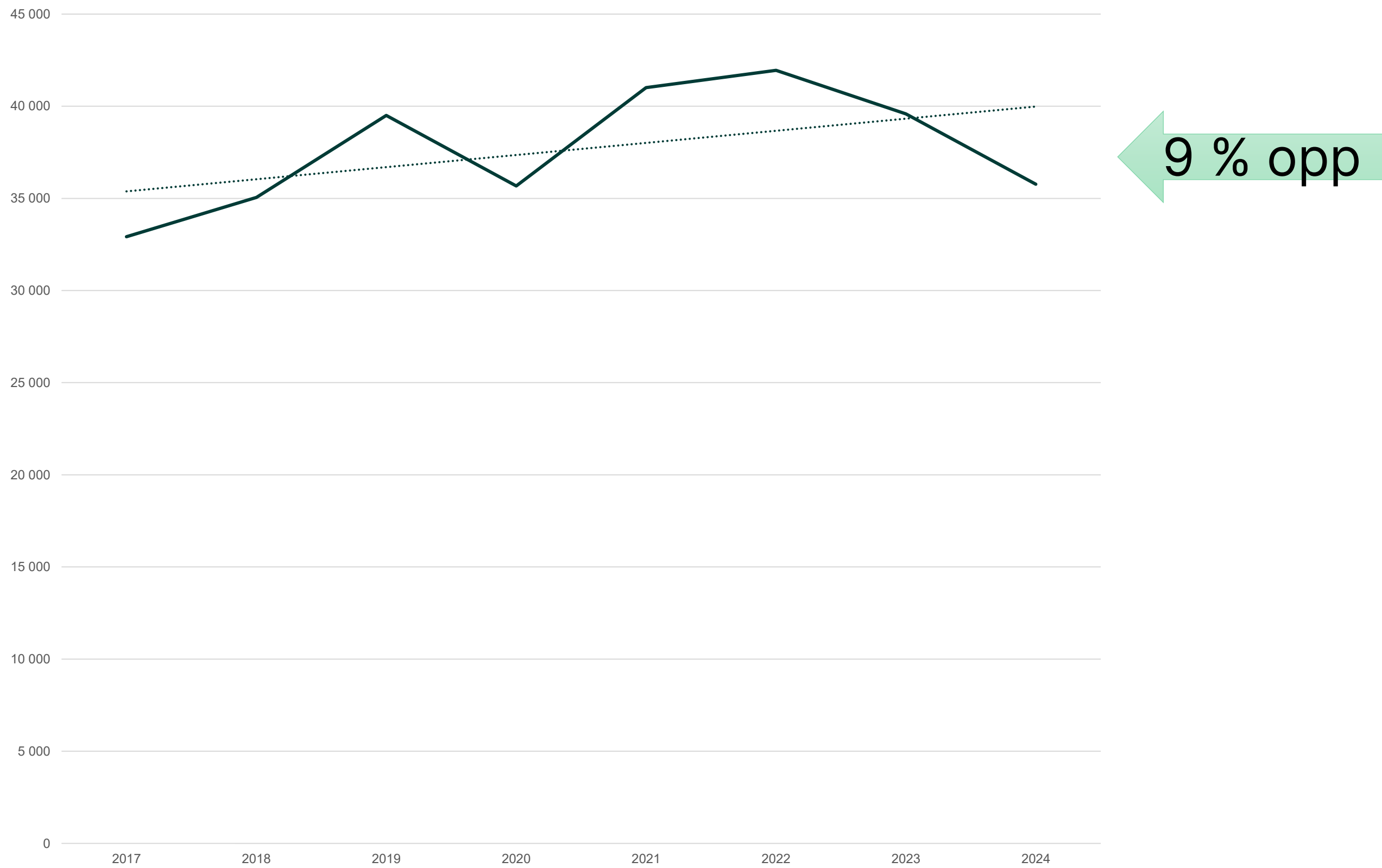

Deltakelse 2017-2024

Fullførte grader på 2-3,5 år

Kurs-deltakelse

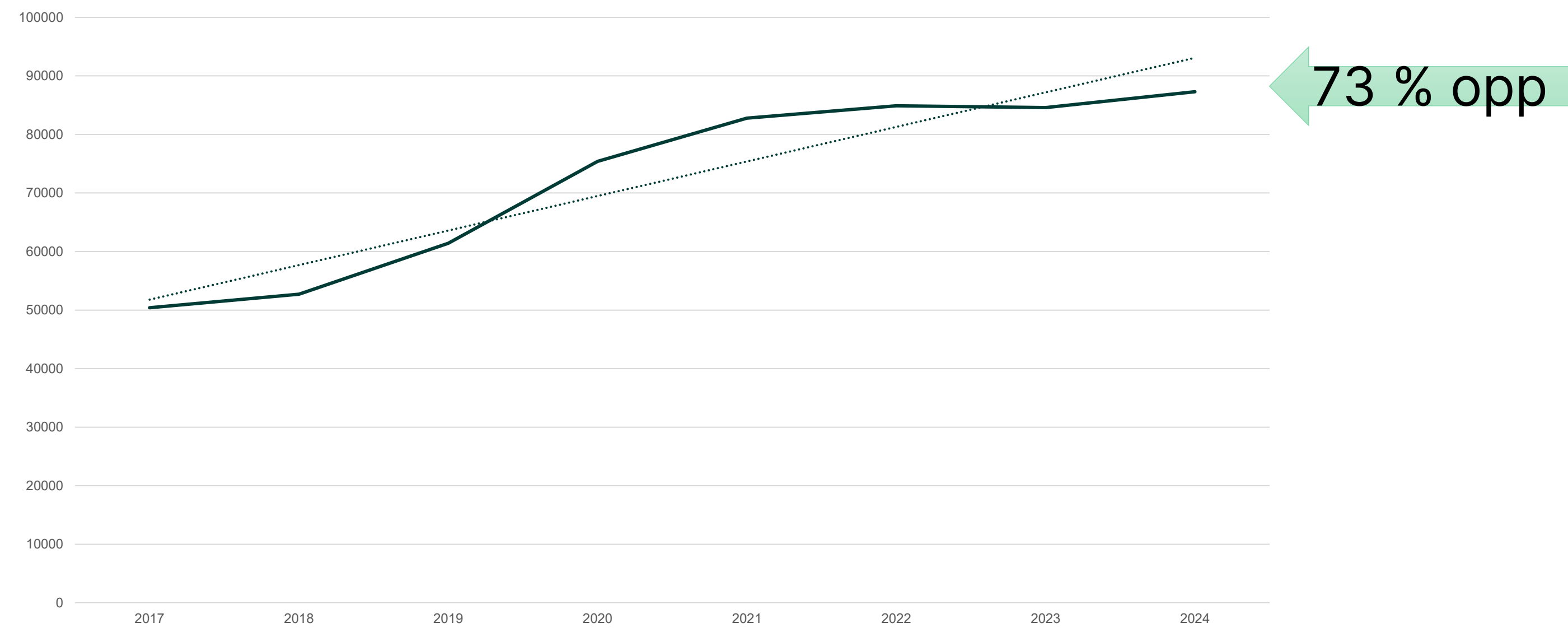

Fagskole på svensk: Yrkeshøgskolan – korte, fleksible utdanninger for omstilling

- Et etterspørselsbasert tilbud formelt opprettet i 2009
- Søylepreget: selvstendig tilbud på siden av høyere utdanning
- Men: Kurs-struktur, heller enn gradsstruktur
- Sterk bedrifts- og arbeidslivsinvolvering i utvikling av kurs
- Styring og finansiering:
Yrkeshøgskolan = offentlig forvalter, godkjenner og systemeier
Omstillingsstudiestøtte: Trepertssamarbeid for lønn i inntil ett år (!)

YH-kursdeltakelse 2017-2024

Bordet er dekket for kirskebærplukking!

- Danmark: Fagskole som leverandør av hele grader
 - Etablert gradssystem for høyere yrkesfaglig utdanning: overbygninger og overganger
 - Storleverandør av yrkesrettet arbeidskraft til arbeidslivet
 - Politisk skille mellom heltid- og deltidsystem
 - Heltid: offentlig institusjoner, regional struktur uten stor heterogenitet
 - Deltid: private og offentlige tilbydere, deltakerbetaling og partsfinansiert lønn under utdanning
- Sverige: Fagskole som leverandør av korte etter- og videreutdanningskurs
 - Imponerende vekst på kort tid!
 - Fleksible utdanninger rettet mot arbeidstakere og ledige
 - Skille mellom oppdragskurs og offentlige kurs, administrativt og finansielt
 - Trepartsfinansiering: omstillingsstudiestøtte!

Mulige fallgruver og ubesvarte spørsmål

Paraplymodell

- Akademisk drift
- Yrkesretting – lite mobilitet på tvers
- Overutdanning

Parallell / søylemodell

- Deler, ikke helhet
- Funksjonelle ekvivalenter i ulike systemer
- Arbeidslivrelevans blir markedsretting

Takk for oppmerksomheten!

